

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCHЕ MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering Rente-Verzekering.

„Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage”

Kabar dari Hindia-Nederland, sasoedahnja mail katarima.

Ada djoega telegram dari BATAWI DAN LAIN TAMPAT.

INHOUD: Persoverzicht. — Stemmen uit de Eur.
Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander
zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde
Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind.
Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. —
Ingezonden.

Uitnoodiging.

LEZING MET LICHTBEELDEN van den Heer
H. K. A. Michelsen uit Haarlem, op *Vrijdag 21*
December 1917, in het American-Hotel (ingang
Marnixstraat) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.
Onderwerp: Een reis naar en verblijf in de Kolonie
Curaçao.

Persoverzicht.

Het *Alg. Hblad* van 7 dezer schrijft onder het
hoofd:

Fabrieksnijverheid in Ned.-Indië.

„In de *N. Cour.* van Woensdagavond komt de heer
H. v. Kol in een ingezonden schrijven op tegen de
critiek, die door de heeren M. van Geuns en mr. J.
W. Ramaer werd geöfend op zijn rapport over de
Japansche groot-industrie, in verband met de ont-
wikkeling der fabrieksnijverheid in Ned.-Indië. Wij
ontleenen aan dat schrijven het volgende:

„De feiten der laatste jaren stelden mij spoediger
in 't gelijk dan ik had kunnen verwachten. De indus-
trialisatie van Java is bereids in vollen gang. „De
Indische Mercur” der laatste weken gaf berichten
over het aanvatten en voorbereiden van vele nieuwe
industrieën. Ik noem slechts azijnzuur- en oliefabri-
eken; carton- en zeepfabricage; vernis-, inkt- en azijn-
fabrieken; het maken van vuurvaste steenen, van
geperst hout voor kisten, enz., enz. Met betrekking
tot de glasindustrie en de ruw-ijzerfabricage wordt door

de regeering een onderzoek ingesteld; een commissie
bestudeert de productie van kalkstikstof en het ver-
krijgen van staal uit magneetijzerzand. Ook werd de
ingenieur Koomans naar Japan gezonden voor de be-
studeering van de in dat land toegepaste werkwijze
voor de vervaardiging van cokes voor metallurgische
doeleinden. Als zuiver inlandsche industrieën zijn de
pannenfabricage, de aardewerk-industrie en de thee-
bereiding in opkomst, en de inlandsche beweging zal in
die richting wel verder drijven.

„Ook hier gaan mijn critici voort, tegen beter weten
in, mijn streven in een valsch daglicht te stellen. Mijn
einddoel is een inlandsche groot-industrie gedreven
door en voor de inlanders, doch nooit en nergens heb
ik mij verzet tegen de bevordering van Europeesche
industrieën, zoolang de hulp van vreemdelingen nog
onvermijdelijk is. Hetzelfde standpunt heb ik sedert
jaren tegenover de Europeesche suikerindustrie inge-
nomen, waarvan ik alleen de misbruiken (grondhuur-
premie desahoofden, voorschotten, looncontracten,
dag- en nachtrekking, eenzijdige bevoorrechtiging, on-
billijke heerediensten bij rietlanden, enz., enz.) wilde
wegnemen. En ook hier — de jaarlijkse pleidooien
van den heer Ramaer ten spijt, ten deele zelfs ten
gevolge van deze — zal het pleit eerlang gewonnen
worden, dank zij het toenemende streven van recht
voor den inlander en het werken der zoo gesmade
voorzitters van de „ethische politiek”!”

De heer Van Kol zegt hierin, zich nooit te hebben
verzet tegen de bevordering van Europeesche indus-
trieën, zoolang de hulp van vreemdelingen nog
onvermijdelijk is. Inderdaad schrijft hij in zijn
rapport:

„Naast de staatsbedrijven zijn zeer goed privaats-
ondernemingen mogelijk, die de Regeering dan, hetzij
door voorschotten, subsidiën, hetzij door rentegarantie
of het nemen van aandeelen kan steunen, waarbij be-
paalde voorwaarden moeten worden gesteld. Zelfs
zoolang geen Inlanders geschikt zijn geworden om als
leiders op te treden, nemen zij toch aan die bedrijven
deel met hun werkkracht, bij het leveren der grond-
stoffen, het vervoer der producten en ligt het dus

onder zekere voorwaarden in de lijn der economische
ontwikkeling om ook die Europeesche bedrijven voor-
loopig aan te moedigen.”

Hieruit blijkt echter wel, dat het toelaten dier
Europeesche bedrijven door den schrijver slechts als
een „pis-aller” wordt aanvaard, terwijl het staats-
bedrijf voor hem het alleen-zaligmakende is. Zijn
beroep op het Japansche voorbeeld, om voor zijn
denkbeelden ingang te doen vinden, deugt niet, ge-
lijk dr. E. A. Heber in het Juli-nummer van het
Weltwirtschaftliches Archiv (zie Nov. afl. van de
Indische Gids) aantoonde.

Ook wij zijn voorstanders van de industriele ont-
wikkeling van Indië, doch zien wat de groot-indus-
trie betreft, in Europeesch kapitaal en energie de
baanbrekers van een bedrijf, waaruit en waarnaast
in verband met te scheppen gelegenheden voor op-
leiding ook een inlandsch groot-bedrijf tot ontwikke-
ling zal kunnen komen.

Baanbrekers echter trekt men niet, noch houdt
men ze door eene houding van voorloopig dulden, die
straks wellicht plaats zou maken voor een „ôte-toi
de là que je m'y mette.”

Dat er naast een groot bedrijf nog veel te doen
valt om de inlandsche nijverheid tot ontwikkeling
te brengen, hebben ook wij herhaaldelijk aange-
toond, terwijl wij de vorderingen op dat gebied door
regeringsleiding en steun gemaakt, ten zeerste toe-
juichen.

Maar tevens hebben wij, op grond van eene uitla-
ting in de Indische pers, er op gewezen, dat men om
het gewicht der bevordering van de fabrieksnijver-
heid in Indië niet vergete, dat er ten aanzien van
de hoofdbron van bestaan van de bevolking van Indië,
voor den landbouw, nog zooveel geschieden kan, om
het productie-vermogen op te voeren en te verbete-
ren.”

Aldus besluit het *Alg. Hblad*.

PERRY & CO.

Dekstoelen

Hut }
Mail } koffers

Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT
20.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEÏLLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

Onder het opschrift:

Geen klein Gedoe.

schrijft de heer H. van Kol in „De Indische Mercur” van 30 November j.l. o.m.: „Deze tijden van geweldig gebeuren schijnen voor de beide trouwe lofredenaars der Indische suikerfabrikanten, de heeren van Geuns en Ramaer, geen aanleiding te zijn om hun campagne tegen mijn Rapport over de Japansche groot-industrie te staken. Mijnerzijds zal ik daarop niet ingaan, vooral niet, daar hun aanvallen steeds meer mijn *persoon* gelden dan wel de gewichtige zaak waar het om gaat: het overbevolkte Java te redden voor toenemende ellende door onvoldoende productie-middelen.

Van de leemten in mijn werk was ik dus beter dan iemand overtuigd. Doch de vele bouwstoffen die ik had verzameld, de talrijke gegevens door mij geput uit bronnen alléén in Japan te bereiken en ten deele zelfs in de Japansche taal geschreven; de mondelinge mededeelingen van Japansche staatslieden en economisten, — wilde ik niet doen verloren gaan door ze te onthouden aan hen, die deze studiën op Java moeten voortzetten. Het „Centraal Bureau voor de Inlandsche Industrie”, dat er zal komen, ja reeds in wording is, ¹⁾ dank zij het werken van Directeur Lovink, zal dan deze steentjes kunnen gebruiken om daarmee verder voort te bouwen. Uit brieven en gevraagd inlichtingen is mij inmiddels gebleken, dat daarvan reeds een nuttig gebruik is gemaakt.

De feiten der laatste jaren stelden mij spoediger in het gelijk dan ik had kunnen verwachten. De *industrialisatie van Java is bereids in vollen gang*. Ik noem slechts azijnzuur- en oliëfabrieken; carton- en zeepfabricage; vernis-, inkt- en azijnfabrieken; het maken van vuurvaste steenen, van geperst hout voor kisten, enz., enz. Met betrekking tot de glasindustrie wordt door de Regeering een onderzoek ingesteld; een commissie bestudeert de productie van kalkstikstof en het verkrijgen van staal uit magneetijzerzand. Ook werd de Ingenieur Koomans naar Japan gezonden voor de bestudeering van de in dat land toegepaste werkwijze voor de vervaardiging van cokes voor metallurgische doeleinden. Als zuiver Inlandsche industrieën zijn de pannenfabricage, de aarde-werk-industrie en de theebeereiding in opkomst; de leerlooierij en touwslagerij zullen eerlang volgen en de Inlandsche beweging zal in die richting wel verder drijven. ²⁾

„De fabriek in Indië zelve”, schrijft de *Java-Bode* van 17 Aug. 1917, „is reeds in aantocht en de volledige intocht wacht slechts op een krachtige doelmatige bevordering. Men verwacht terecht van een zich uitbreidende grootnijverheid hier te lande een *verhooging van het levenspeil* der bevolking en van nieuwe perspectieven, in de eerste plaats voor Java, dat binnen afzienbaren tijd niet meer voldoende door den landbouw alleen kan worden onderhouden. Maar ook de economische zelfstandigheid van Indië zal er zijde bij spinnen.”

Hoe dat kan geschieden, wordt in hst. VI van deel I (blz. 245 t/m 286) beschreven. Daar kan men vinden welke maatregelen moeten worden genomen, welke gevaren vermeden, hoe voor het lot der arbeiders moet worden gewaakt, wat voor de opleiding der inlandsche bedrijfsleiders moet worden gedaan. Verder wordt daar gewezen op de noodzakelijkheid van het zoeken van geschikte technische adviseurs, het verstrekken van technische en commerciële voorlichting en het verleenen van financiële steun aan Inlandsche ondernemingen. Ook het oprichten van proefstations en proeffabriekjes, van industriële laboratoria, het inrichten van model-fabrieken door het Gouvernement en de verspreiding van kennis op industrieel gebied onder de Inlanders, wordt daar verdedigd en toegelicht.

Aan een eerlijke bespreking daarvan zijn tijd en krachten te wijden, is nuttiger werk en beter dienen van de belangen der gemeenschap, dan zijn tijd te verspillen aan kleingeestig gekibbel en persoonlijke hatelijkheden, vooral nu bij deze kwestie gemoed zijn zulke groote, ja levensbelangen voor miljoenen Inlanders.”

* * *

In *Het Vaderland* lezen wij over de **Boepati Montjonegoro.**

„Te Solo was onlangs een samenkomst door den Regentenbond uitgeschreven en de gouvernements-regenten uit verschillende streken van Java, te Solo bijeengekomen, maakten van de gelegenheid gebruik bij den opvolger der Soenans van het aloude rijk van Mataram hun opwachting te maken.

De Soenan begroette de regenten met een „boepati montjonegoro”, daarmee den tijd van het rijk van Mataram in herinnering brengende. De „montjonegoro” waren de buiten-gebieden, welke met de

¹⁾ Een Regeerings-Commissie maakt een studie van de glasindustrie; een technoloog werd uitgezonden voor de fabricage van ammoniak; en reeds werden proeven genomen voor de winning van bijproducten voor het cokesbedrijf. De Commissie voor de fabrieksnijverheid vraagt o.a. om proefovens voor het maken van aarde-werk en porcelein; de heer Van Vuuren nam proeven met de fabricage van lucifers.

²⁾ Reeds werd daarvoor op Java een Studie-Commissie benoemd uit de Vereenigingen „Sarekat Islam”, „Insulinde” en „Boedi Oetomo”.

„Stad” (negoro) en de Ommelanden (negoro agoeng) het rijk uitmaakten. Zij gingen voor een deel in 1755, voor het overige na den Java-oorlog in 1830 voor het rijk verloren en sedert laatstgenoemd jaar is Solo vrijwel tot de huidige grenzen teruggebracht.

Er doen zich in zake deze wijze van begroeten door den Soenan verschillende vragen voor. Welke bedoeling heeft daarbij voorgezeten? Heeft de Soenan bij zijne begroeting te kennen willen geven, dat de regenten, als besturende de vroeger aan Solo ontnomen montjonegoro, nog steeds zijne dienaren waren?

Het *Soer Hbld.* meent, dat hier niet te denken valt aan eene demonstratieve uiting, de correcte houding door den Soenan zou hiertoe niet het recht geven. De begroeting zou dan ook slechts in geografischen, niet in staatkundigen zin mogen worden opgevat. Tevens echter herinnert het blad er aan, hoe in den laatsten tijd in de kringen der Solosche zelfbesturen de neiging zich openbaart, om zich meer aan de beweging in de Inlandsche wereld te laten gelegen liggen en daarvan zoo mogelijk de leiding te nemen.

Men weet voorts hoe steeds meer de leuzen en wenschen van die beweging geheel Java gaan omvatten en dat de meeste nieuwe stroomingen te Solo haar oorsprong vonden (de S. I. en de Boedi Oetomo). Daarom vragen wij: wat bracht den Regentenbond er toe te Solo te vergaderen? Of dit al meer geschiedde is ons niet bekend, doch zeker meenen we te weten, dat eene opwachting der regenten bij den Soenan nog niet voorkwam. En aangezien vele raden ajoe, echtgenooten der regenten, mede naar Solo waren opgekomen en ten hove verschenen, lijkt het vermoeden niet zoo dwaas, dat hier opzet in het spel is geweest. In dit licht beschouwd, krijgt de begroeting van den Soenan met „boepati montjonegoro” der gouvernements-regenten wel een eenigszins andere beteekenis, dunkt ons, dan het *Soer Hbld.* er aan zegt te hechten.

Zooveel is wel zeker, dat de regenten zeer onder den indruk van het bezoek huiswaarts zijn gekeerd. De Soenan is hun tegemoet getreden als de eerste onder gelijken. Doch vooral waren zij getroffen door de fijne omgangsvormen. Voor menigeen hunner kan het bezoek een les zijn, zoo verklaarde een regent, „om niet al te Westersch te doen en de goede Javaansche vormen overboord te werpen.”

Met deze opvatting kan men vrede hebben.

* * *

Onder haar *Boekbespreking* vermeldt de *N.R.Ct.*: In *Volkenkundige Opstellen I*, uitgegeven door *Het Koloniaal Instituut*, schrijft de heer H. F. E. Visser over *Ornamentkunst van Seran*, en hij splitst zijne mededeelingen in a. wetenschappelijke en in kunstzinnige beschouwingen over „ethnographica”; b. fouten bij de behandeling van een bepaald ornamentgebied; c. ethnographische en geographische gegevens; d. algemeene karakteristiek der Seransche kunst.

Dat algemeen karakter wordt aldus omschreven: „De kunstuitingen van Seran, fel, rythmisch en toch sober, zijn veelal tot uiterste spanning opgevoerd; toch wordt hier en daar een bijna lyrische stemming bereikt, waarbij de grondtoon echter vlij-

Instituut ROELIJN

Theresiastraat 77 - 's-Gravenhage
INTERN EN EXTERN.

Eigenares en Directrice: Mejjfr. J. ROELIJN.

Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.
. GRATIS VERKRIJGBAAR

W. M. WEIJNE
DANS-INSTITUUT.
Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE.
Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE.

SPRAAKLEERARESEN TE

AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916

behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.

Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met **September Cursussen geopend**, met twee lessen per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG Kneuterdijk AMSTERDAM Weteringschans GRONINGEN Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 'S-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse. De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur **F. TIJMSTRA.**

GESCHER & KEMPER

Magazijnen ter Complete Meubilerie

DEN HAAG - VLAMINGSTRAAT 22
AMSTERDAM - ARNHEM - BREDA - ROTTERDAM

Mevrouw!
Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op **No. 2508 Haag.**
Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.
L. N. Biesmans, fa P. Kok.
Spekslagerij. Groenmarkt 38.

Luxe Brood- en Banketbakkerij

Willem Renout

Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7 - AMSTERDAM

Au Corset Gracieux.

G. W. COPPERS.

DEN HAAG, Spuistraat 36, Telef. 3334.
Piet Heinstr. 107, Telef. 1723.
ROTTERDAM, Hoogstraat 334, Telef. 6474.
ARNHEM, Ketelstraat 24, Telef. 1495.
DORDRECHT, Voorstraat 289, Telef. 1146.
LEIDEN, Maarsmanssteeg 23, Telef. 577.

Grootste en meest uitgebreide Corsetten-Magazijnen zoowel in de goedkoopere als duurste soorten.

meind en gespannen blijft, en van matheid geen sprake is."

Voor Seran schijnt, volgens den schr. het gebruik van abstracte elementen voor de ornament-samenstelling vrijwel karakteristiek. Deze elementen bezitten reeds een fellen vorm en zijn vol latente energie. Slechts vormen, meent hij, die aan het doel — de hevige werking — beantwoorden, kan men gebruiken; zij moeten *onmiddellijke uiting der geestesgesteldheid* kunnen zijn. Eenvoudige vormen, zooals vlijmende haken, felle, vlamvormige figuren, strakke en hevig bewogen lijnen, schijnen aan dit doel te beantwoorden.

Op 14 platen is een groot aantal siermotieven afgebeeld, zooals zij aangebracht worden op hout, bamboe en boomschors door kunstenaars uit alle standen, want de kunst-beoefening is niet tot bepaalde families beperkt. Het verdient aanbeveling de uitingen van snij- en schilderkunst eerst te bestudeeren, omdat deze om technisch begrijpelijke redenen meer directe uiting zijn der geestesgesteldheid dan graveerwerk is. Het penseel zou zich eerder leenen tot wat de schrijver noemt de wedergeve eener laatste vertrilling, dan dat de graveerende punt van de parang (het mes) daartoe in staat is.

Een uitsluitend wetenschappelijke beschouwing van ethnografica bevredigt den heer Visser niet; een dusdanige beschouwing en bestudeering belicht alle voortbrengselen, hetzij van meer ethnografisch belang, hetzij van belang ook voor de kunst, slechts van den wetenschappelijken kant. In verband hiermede plaatst hij boven zijn verhandeling een citaat van Just Havelaar, luidende aldus: „Een wetenschappelijk kunstkenner zonder aesthetische intuïtie, zal een vrijwel waardeloos werker zijn; want daar hij 't wezen niet voelt der kunst, misduidt hij ook telkens haar documenteële waarde."

Deze documenteële waarde der Seransche kunst leert de heer Visser ons hier kennen; allerlei schrijvers berichten steeds weer, dat de inlanders geen gevoel voor het schoone der natuur schijnen te bezitten; dit opstel bedoelt na te gaan of de inlander zijn extase voor het schoone in de natuur niet op andere wijze uit dan door woorden alleen.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Vakvereniging en ras.

Hieraan wijdt Indië in „de Indië" een artikel, waarin hij betoogt, dat een groot gevaar dreigt in de neiging om de vakverenigingen te splitsen in verenigingen naar ras, daar de Inlandsche beambten en employé's van verschillende takken van dienst dezelfde behoeften en wenschen hebben als de niet-Inlandsche.

Een scheiding te maken, waar deze nog niet bestaat, dan wel er een te behouden, waar ze steeds bestaan heeft, onderstelt de minderwaardigheid der Inlandsche werkers, en druicht in tegen de associatie-gedachte. Die scheiding doordenkend komt men tot den wensch om scheiding te maken tusschen de belangen van beide groepen werkers en zelfs tot een tegenstelling van belangen.

Willen de Europeanen de Inlanders niet in hun verenigingen hebben, dan streven ze naar een monopolie. Zieme echter dat de Inlanders alle betrekkingen aanvaarden kunnen, waarvoor onderwijs en opleiding hun de bekwaamheid hebben gegeven, is het duidelijk, dat het monopolie een illusie zal blijken te zijn.

De Europeanen loopen dan alle kans zich in verschillende betrekkingen te zien verdringen door de Inlanders, die gaarne tegen een wat lager loon hun plaatsen zullen innemen, want al wordt er door velen beweerd, dat de Inlanders als werkkraft achterstaan bij de Europeanen, „de praktijk leert, dat een werkgever met plezier een Europeaan eruit zal zetten als hij van een Inlander tegen minder loon ongeveer hetzelfde werk denkt te kunnen krijgen."

Toch levert de scheiding ook een gevaar voor de Inlanders; deze komen dan niet zoo gemakkelijk tot organisatie, zooals dat valt op te merken bij den suikerbond. Zal men echter dien bond ook kunnen blijven sluiten, wanneer de Inlander geschikt blijkt te zijn voor tuinemployé? Zal dit het geval zijn, zoo is er zeker niemand, die het den Inlander kwalijk zal nemen, als hij den Europeaan, die in zijn vereniging niet van hem gediend is, er tracht uit te werken. Dan ontstaat vijandschap, waar juist innige samenwerking noodig was. Onder die versnippering van krachten, die tegenstelling en vijandschap zullen beide groepen van werknemers lijden en alleen de werkgever zal er wel bij varen door nu eens de eene groep, dan weer de andere te steunen ten koste van het andere ras.

Betrekkingen tusschen Sumatra's Westkust en Arabië inclusief Egypte.

Belangwekkend en belangrijk noemt de „Java-bode" het om eens na te gaan welke betrekkingen onderhouden worden tusschen de bewoners van Indië en Arabië met Egypte.

Door het voorschrift, dat elke Islamiet, zoo geen wettige oorzaak hem hierin verhindert, minstens éénmaal in zijn leven de heilige stad moet bezoeken,

is door den stichter van den Islam een zeer innig verband gelegd tusschen Arabië en al de landen en volken, die zijn godsdienst hebben aangenomen.

Dat verband is voor Arabië winstgevend, daar jaarlijks duizenden pelgrims er eenige honderden guldens komen verteren. Voor de Regeerders van Islamitische volken heeft het menigmaal reden tot ernstige bezorgdheid gegeven, als bleek dat vanuit Arabië invloeden werkten, die niet bepaald bevorderlijk waren aan de goede harmonie tusschen bestuurders en bestuurden.

„Algemeen bekend en telkens weer waarneembaar is bijv. het feit van de vereering, die de Islamieten in het algemeen koesteren voor den Radja Istamboel of Radja Roem, — den Sultan van Turkije — en hoe bij het ontstaan van woelige bewegingen bijna immer de naam van dezen vorst, of zijn oorlogsschepen, een rol spelen."

Al zou men, oppervlakkig beschouwd, denken, dat er tusschen Arabië en Indië geen innig verkeer bestaan kan door gebrek aan kennis van het Arabisch bij de Inlanders, toch blijken er vrij innige betrekkingen aangeknoopt te zijn.

De bekende heer Knebel wees er eens op, dat vanuit de residentie Bantam een druk verkeer werd onderhouden met Arabië in groote prauwen en dat geschriften op deze wijze via de Zuidkust der Preanger over Java verspreid werden tot in de Vorstenlanden toe, buiten medeweten van het bestuur.

Ook de Westkust van Sumatra, het tooneel van de bekende padri-oorlogen, staat gestadig in verbinding met Arabië en Egypte, welk laatste land het intellectueel middelpunt van den orthodoxen Islam is. Niet enkel is de universiteit te Kaïro de plaats, waar studenten uit alle landen, waar de Islam beleden wordt, samenkomen, maar men legt er zich ook bepaaldelijk toe op de propaganda door middel van verhandelingen, brochures en tijdschriften, die hun weg o. a. vinden naar Sumatra's Westkust. Geregeld worden daar drukwerken aangevoerd tot een waarde van f 400 tot f 2500 's maands. (De totaal invoer bedroeg in 1906 circa f 10.000). Volgens de statistiek der douane worden in geen ander gewest, zelfs in Atjeh niet, dergelijke geschriften in noemenswaarde hoeveelheid ingevoerd.

Strijd.

In „De Indië" doet de heer Later een strijdkreet hooren, maar gelukkig om een strijd aan te binden van anderen aard dan dien, waaronder de geheele wereld nu reeds langer dan 3 jaren gebukt gaat, en die op menschonterende wijze voortgaat zijn slachtoffers te maken in bijna alle deelen der z.g. oude wereld, en zoowel te land, op het water als in de lucht. Maar toch strijd, en tegen een vijand, die het, wat uithoudingsvermogen en doorzettende kracht betreft, nog winnen zal van de strijders in den volkerenkrig, maar toch een edeler strijd, waarbij niet hij de dapperste held is, die een zoo groot mogelijk aantal medemenschen heeft weten te doden op de geniepigste, verraderlijkste ma-

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Joaillerie Artistique.

Fabriek en Magazijn van Bijou en Zilverwerk.

NOORDEINDE 21. TEL. INTERC. 8902
DEN HAAG

Jeder Bijou uit ons magazijn afkomstig is een artistique geheel en geeft den drager voldoening.

Ontwerpen van bijoux en zilverwerk worden gaarne verstrekt.

Vakkundige bediening.

Zichtzendingen staan ten dienste.

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c

.SANITAIRE INSTALLATIËN.

VERLICHTING

VERWARMING

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL

TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS"

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.
Directie: W. H. BIK.
J. VAANDRAGER.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld Internaat f 800.-

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-

De Directrice: A. J. NELCK.

Windsheimer
Mineralwater

HOOFDDEPÔT VOOR NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 128
TEL. Z. 4265-6990

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 201

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

The Ph. van Ommeren Corporation of New York.

42 Broadway New York

belast zich met expeditie en verschepping van goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN

DEGELUK-ONDERWJS-IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
OVER DE WAALSCH-KERK

58° NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

nier, doch waarin het doel is om zooveel menschenlevens als mogelijk is te behouden, te redden van den dood.

Reeds meerdere malen werd er in deze rubriek en op andere plaatsen in dit blad op gewezen, dat er op het gebied van hygiëne en ziektebestrijding in Indië nog zoo ontzettend veel te doen is, dat de malaria haar slachtoffers telt bij honderden, en dat er meer aan deze ziekte sterven dan aan de pest.

Nu geldt het „te wapen” de tuberculose, die in den vorm van tering, longtering vooral, slachtoffers maakt in alle kringen van de maatschappij, maar die haar grijpparmen het liefst uitslaat naar hen, die ondervoed en slecht gehuisvest zijn. „En hier in Indië”, — en nu is het woord aan den heer L a t e r — „in dit mooie land van palmen en zonnelicht, van ruime landhuizen en villa's op heuveltop, hier wonen vele menschen die ondervoed zijn en hier hokken honderden en duizenden samen in ongezone en maffe ruimten.”

Reeds langen tijd heeft de tuberculose Indië bedreigd en wanneer de strijd er tegen niet met kracht aangebonden en doorgezet wordt, zal ze evenveel ellende brengen als in Europa, „waar de arbeidersbuurten vooral getuigen van de macht en de sloopende kracht van deze volksziekte, die een schrille aanklacht is tegen slechte toestanden en verdringing van de armen.”

Als inspecteur van den geneeskundigen dienst in West-Java schreef wijlen Dr. v a n G o r k o m : „Zonder een radicalen omkeer in de methode van huizenbouw en huizenbewoning, voornamelijk door Inlanders en vreemde Oosterlingen, is een bevredigende eindoplossing van het vraagstuk der volksgezondheid ondenkbaar.” En verder: „Het heele tuberculose-vraagstuk wordt in hooge mate door woningtoestanden beïnvloed, om niet te zeggen beheerscht.”

In hetzelfde rapport wordt, wat de sterfte van M a n g a b e s a r in 1912 betreft, de longtuberculose genoemd na de malaria met een 5.6 pct. van de totale sterfte, d. w. z. dat er in dat jaar alleen reeds 35.2 per tienduizend bewoners aan tuberculose gestorven zijn.

Op een congres in Amsterdam 1915 het tuberculosevraagstuk in de tropen besprekende, deelde Dr. v a n L o g h e m mee, dat terwijl in het vierjarig tijdperk 1908 tot 1911 in Nederland ± 125 inwoners per honderdduizend aan longtuberculose stierven, de getallen voor Batavia, Semarang en Soerabaia achtereenvolgens 177, 200 en 237 waren.

Dr. v a n G o r k o m vond voor de tuberculosesterfte onder de Inlanders een cijfer van 409 per honderdduizend, d. i. driemaal zooveel als in Nederland.

„Bij 160 lijkopeningen, hoofdzakelijk van Chinese arbeiders in Deli, stelde Dr. v a n L o g h e m zelf in 10 pct. gevallen longtuberculose als doods-oorzaak vast.”

Deze mededeelingen, door de waarnemingen van verschillende geneesheeren sedert bevestigd, hebben de oogen geopend. De „Javabode” wees erop, dat de ziekte in Europa niet alleen de arbeidzaamheid van den staat heeft nodig gemaakt, maar ook krachtige medewerking van particuliere zijde vereischt. Ook in Indië zal hulp van particulieren bij de bestrijding van wat reeds zulk een omvang heeft genomen, zeer welkom, ja noodzakelijk blijken.

Al zal de oorzaak van de ziekte onder de Europeanen nader verklaard moeten worden, daar zij, hoewel ze in den regel gezond wonen en niet arm zijn, toch aan de gevreesde ziekte lijden, toch mag zeker aangenomen worden, dat slechte woning en onvoldoende voeding de grootste bevorderaars zijn van de tuberculose.

In allen gevalle is het dringend nodig, dat het publiek van medische zijde ingelicht wordt en die inlichting laat alles te wenschen over. Menschen als v a n G o r k o m en T e r b u r g h „hebben hetgeen zij wisten, niet onder den ambtelijken sluier van geheimzinnigheid gelaten, maar zich gewend tot het publiek.”

„De fout van den geneeskundigen dienst is, dat ze zich in stilte hult en het publiek onwetend laat van wat er rondom gebeurt.” Het is te hopen, dat de B. G. D. met die geheimzinnigheid zal breken, want de geneesheer zal zonder medewerking van de openbare colleges en van particuliere vereenigingen bitter weinig kunnen uitvoeren, „ondanks de hoogheid der deskundigheid en ondanks de minachting voor den leek”, van wien het onder zijn leiding zal moeten komen.

Suriname.

Aan „Suriname” van 18 September ontleenen wij het volgende over immigratie:

„In Demerara is ontvangen het advies van de Emigration Conference, onlangs te Londen gehouden, inzake de emigratie van arbeiders uit Indië.

In het kort komt het advies hierop neer:

Afschaffing van het contractstelsel.

Uitsluitend vrije immigratie met hulp voor kolonisatie. Op geen enkele wijze zal de immigrant tot dienst onder één huurder beperkt worden.

Een geschikte huurder zal door de immigratie-agent voor de eerste zes maanden voor hem uitgezocht worden, maar hij kan op zijn verlangen onder een anderen huurder worden overgeplaatst. Na afloop van deze zes maanden is de arbeider vrij om telkens van dienst te verwisselen als hij wenscht, evenwel met een maand opzegging.

Men zal hem echter er toe bewegen, vermoedelijk door de aanbieding van goedkoop land, om gedurende de eerste drie jaren zijn diensten te verleen aan de landbouwnijverheid.

Na de drie jaren heeft hij aanspraak op een perceel land niet grooter dan 5 acres, dat onder de eenvoudigste en goedkoopste voorwaarden voor hem verkrijgbaar wordt gesteld.

Onder geen vorm is hij gebonden, behalve door de maandelijksche overeenkomsten met zijn werkgever.

Bij de verbreking daarvan geschiedt vervolging civielrechtelijk.

Er zal geen bepaalde verhouding van vrouwen zijn en ook geen bepaalde verhouding van ongehuwde mannen tot families, maar de emigratie van geheele families zal worden aangemoedigd en nietwerkende familieleden van immigranten zullen niet afgewezen worden op grond van fysieke ongeschiktheid of leeftijd.

Minimumloonnen zullen bepaald worden en elke 5 jaar herzien in overeenstemming met de kosten voor het levensonderhoud.

Gedurende het eerste jaar na aankomst zullen kinderen beneden 11 jaar vrije voeding ontvangen en kinderen onder de 5 jaar vrije melk, terwijl zwangere vrouwen en zoogende moeders vrije kost zal worden toebedeeld gedurende op zijn minst 6 maanden.

Alle huurders, die meer dan 20 arbeiders in dienst hebben, zullen verplicht zijn voor woningen te zorgen voor gehuwde paren, afgescheiden van de verblijven voor ongehuwde mannen.

Grond voor tuintjes zal afgestaan worden aan alle volwassen immigranten.

Voor geneeskundige verzorging zal op dezelfde wijze als thans moeten worden gezorgd.

Na 3 jaren heeft de immigrant recht op de helft van de retour-passage voor zich en zijn gezin, na 5 jaar op $\frac{2}{3}$ en na 7 jaar op de volle passage.

De Protector of Immigrants zal echter de bevoegdheid hebben, in gevallen dat hij het wenschelijk acht, volle retourpassage te verleen, al is daarop nog geen aanspraak te maken.

Geen emigratie uit Indië zal toegestaan worden naar eenige kolonie, zolang deze alle bestaande contracten niet vervallen verklaard heeft.”

* * *

In hetzelfde blad het volgende over de l e v e n s m i d d e l e n :

„In Demerara is algeheel uitvoerbod van levensmiddelen afgekondigd en hebben wij geen kans — in de eerste tijden althans niet — iets van daaruit te betrekken. Dat de schrik velen bij het hooren van dit bericht om het hart geslagen is bij de ge-

A. KOGELS & ZOON

DEN HAAG, AMSTERDAM,
Prinsestraat 52—56. Leidschestr. 13.

Lincoln-
Nanan
Shoes

nieuwste modellen.

WANDEL- en
AVONDSCHOENEN.

Vraagt onzen volledige Catalogus.

Restaurant „DE TWEE STEDEN”
DEN HAAG.

Dagelijks

Diner- en Thé-Concert.

Lunch f 2.50 — Diner-Concert f 4. — Thé complet f 1.-

F. I. TAVERNE, Arts.
PIET HEINSTR. 30 's-GRAVENHAGE

SPREKUREN :

Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van : *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekte*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

GENEALOGISCH BUREAU	HERALDISCH CARL KÖPFLER.
BELAST ZICH MET HET SAMENSTELLEN VAN GESLACHTS-REGISTERS, BIJENBRENGEN DER BEHOODICDE WETTELIJKE STUKKEN VOOR ADELSEK-KENNING, INLHVING	VERHEFFING HET OPSPOREN VAN FAMILIEWAPENS EN ZEGLS, ALSMEDE ALLE WERKZAMHE- DEN OP DAT GEBIED IN DEN UITBREID- STEN ZIN
DEN HAAG	TELEFOON N. 7590. OBRICHTSTR. 181.

Kunst onder een ieders bereik.

2100 Reproducties van Oude en Moderne Meesters uit alle Musea van Europa.

Prijs 60 cent per stuk. Gratis ter inzage. Katalogus met alle afbeeldingen à f 1.- p. st. pl. porto. Kunsthandel **H. BOS** 2e Sweelinckstr. 99 DEN HAAGTelefoon H. 8757

Mode-Academie

SYSTEEM WOHRYZEK.

Singel 437 hoek Heiligenweg. AMSTERDAM.

HET ADRES van opleiding voor Coupeuse, Directrice en Leerares.

Grondig onderricht verzekerd.

PROSPECTUS OP AANVRAAG GRATIS.

De Directrice A. MIENSTRA.

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:
's-Gravenhage	AMSTERDAM	Arnhem
Kortenaerkade 8,	Binnenkant 25,	Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493.	Interc. Tel. 389.	Tel. 280.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

..... Melkinrichting

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR”

Scheveningen, Neptunusstr. 66a - Tel. Schev. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER

HOFLEVERANCIER

Brood - Beschuit - Banket

dachte dat de „Prins der Nederlanden”, die levensmiddelen uit Amerika moest aanvoeren, nog niet vertrokken is, is nogal begrijpelijk. Toch bestaat er gelukkig geen reden tot vrees, dat wij hongersnood zullen lijden.

Dank zij den rijsttoegst, die vrij groot belooft te zijn en een groote hoeveelheid aardvruchten en mais, die nu aan het rijpen is, zal er geen gebrek geleden worden, al zal het gemis aan brood, dat ontstaan zal, als niet binnen 3 weken bloem wordt aangevoerd, zich doen gevoelen.

Dat wil zeggen betrekkelijk, want het verbruik van brood is in de laatste dagen enorm afgenomen. En geen wonder; door den hoogen meelprijs is die van het brood dusdanig gestegen, dat brood thans als een artikel van weelde beschouwd wordt. Met het afnemen van het broodverbruik is daarentegen het gebruik van cassavebrood en aardvruchten toenomen. Het zal dus een klein deel van de bevolking zijn, dat er onder lijden zal, als onverhoopt straks geen brood meer gebakken kan worden. Op dit oogenblik zijn er nog 1000 zakken bloem hier voorradig, wat voldoende is voor 3 weken.

Momenteel kost dit artikel f 50 per zak — geen wonder, dat een broodje, dat voor ± 3 cent in den handel wordt gebracht, niet voldoende is den honger van een kind te stillen.”

* * *

Aan de „N. R. Ct.” ontleenen wij het volgende over de bij de Tweede Kamer ingediende Surinaamsche begrooting voor 1918:

In zijn Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor 1918 deelt de Minister van Koloniën mede, dat de voorloopig vastgestelde begrooting de volgende eijfers bevat: uitgaven f 5.012.119; middelen f 3.129.979, uit leening te verkrijgen f 70.700, tekort f 1.811.440. Indien voor 1918 met den ongunstigen invloed der buitengewone tijdsomstandigheden geen rekening behoefde te worden gehouden, zou volgens berekening van den gouverneur het tekort bedragen f 1.311.440, of f 500.000 minder.

Het koloniaal bestuur wenscht de kolonie aan den invloed van de crisis zooveel mogelijk zelf het hoofd te doen bieden door in 1918 dezelfde buitengewone belastingen te doen heffen als voor dit doel reeds in 1917 zijn ingevoerd, en waarvan de opbrengst voor 1918 wordt geraamd op f 385.000.

In verband hiermede zal de Rijksbijdrage zijn stellen op f 1.426.440.

De minister acht de cijfers van deze begrooting niet ongunstig.

Wat het plan-Idenburg betreft, heeft de gouverneur Staal, aan de grondgedachte ervan vasthoudende, de begrooting verdeeld in eene voor den gewonen en een voor den buitengewonen dienst. Hij wenscht, dat de gewone dienst geheel door de kolonie wordt betaald en dat dus door 't Rijk slechts aan den buitengewonen dienst worde bijgedragen. Die buitengewone dienst zal, behalve de maatregelen voor de economische ontwikkeling, die niet of eerst over langen tijd productief zijn, ook bevatten de uitgaven, waarvoor hetzij door het Rijk, hetzij door de kolonie kan worden geleend. Men kan het plan dus in enkele woorden als volgt aangeven. Jaarlijks worde beoordeeld, wat op den buitengewonen dienst kan worden gebracht; hetgeen overblijft is de gewone dienst, welke geheel uit de gewone middelen moet worden bekostigd. Tot overbrenging van uitgaven van den gewonen naar den buitengewonen dienst kan in beginsel geen aanleiding bestaan; het einddoel is, dat op den buitengewonen dienst ten slotte alleen overblijven de uitgaven, welke uit leening worden bestreden en dat de andere thans daarop nog voorkomende en wellicht in de eerstkomende jaren daarop nog te brengen nieuwe uitgaven zoo spoedig mogelijk en naar gelang van haren aard óf verdwijnen óf naar den gewonen dienst overgaan. Op deze wijze zal dus de buitengewone dienst het beeld geven van hetgeen op geldelijk gebied door de kolonie wordt bereikt. Naar 's Ministers meening komen de voordeelen van het plan-Idenburg bij dit stelsel geheel tot hun recht en schijnt het hem toe, dat de praktische moeilijkheden geheel zijn vermeden.

De gewone dienst zal moeten blijven sluiten; de middelen van den buitengewonen dienst zullen zoo spoedig mogelijk aan den dienst ten goede moeten komen en daarna zal de kolonie geleidelijk een steeds grooter wordend aandeel van den buitengewonen dienst moeten gaan bekostigen. Op de mogelijkheid daartoe is door den gouverneur de aandacht gevestigd door zijn mededeelingen, dat in het tijdvak voor den oorlog (1909—1913) de aanwas der middelen dien der uitgaven met gemiddeld f 24.000 per jaar overtroffen heeft en dat de raming voor 1918 voorzichtig is gesteld, ten einde overschrijdingen te kunnen ontgaan.

Met deze uitkomst voor oogen heeft de Minister gemeend, de voorloopig vastgestelde begrooting, behoudens eenige kleine wijzigingen — waarbij o. a. een der artikelen is teruggebracht tot de omschrijving en het bedrag, welke de gouverneur oorspron-

kelijk had voorgesteld, teneinde de mogelijkheid af te snijden, dat weder voor rekening der kolonie tijdschoten zouden worden gelost: en f 300 wordt uitgetrokken voor het Tweede Koloniaal Onderwijscongres — over te nemen.

* * *

Dank zij een door het bestuur der Groep Nederlandsche Antillen ingediend verzoek, zal de bekende Nederlandsche legerfilm ook in West-Indië, te beginnen met Suriname, vertoond worden. („Amigoe di Curaçao”.)

* * *

Naar de „Amigoe di Curaçao” schrijft, voldoet het nieuwe ontvangkantoor der draadloos telegrafische installatie op Curaçao zeer goed. Het heeft verbinding met Duitsche zoowel als met Fransche stations.

Dit bericht verlevendigt de hoop, dat ook Suriname eertlang zijn draadloos installatie zal krijgen. Het is te hopen, dat de Staten-Generaal bij de behandeling van de Surinaamsche begrooting zullen willen weten hoe het hiermede staat. Bedriegen wij ons niet, dan is deze aangelegenheid sedert lang bij het Departement van Koloniën in onderzoek.

WAT DE INLANDER ZEGT.

„Indië Weerbaar.” Nog steeds wordt in de Inlandsche bladen over actie vóór en tegen deze zaak druk geschreven. Aan het bestuur van de *Centrale Sarikat Islam* wordt zoowel door eigen landgenooten, als door vertegenwoordigers van andere rassen verweten, dat het tot het comité „Indië Weerbaar” is toegetreden, daar het hierdoor verraad aan de eigen landgenooten pleegde. De heer *Tjokroaminoto*, voorzitter van de *C. S. I.* heeft gemeend te dezen opzichte het standpunt van de *Centrale* te moeten verdedigen. In een druk bezochte vergadering van de afdeling Batavia der *S. I.* heeft hij o.m. gezegd, dat:

- 1°. de leden der *S. I.* zich oprechte Mohamedanen gevoelen, vrije mannen en geen slaven zijn;
- 2°. dat de Javanen niet als „de overwonnenen” beschouwd moeten worden, daar z.i. Nederland thans over Ned.-Indië heerscht, omdat de Inlandsche Vorsten hun gezag aan het Nederlandsche hebben overgedragen, daarvoor dit dus in de plaats is gekomen;
- 3°. dat de Javanen zeer zeker de kinderen van het land zijn (de *boemi poetra*) die recht hebben op het bezit van hun grond (*Java*). Nationaliteitsbesef en geloofsovertuiging schrijven z.i. voor, dat men zijn geboortegrond moet lief hebben, bewaken en verdedigen tegen elken buitenlandschen vijand;
- 4°. dat het doel van de *S. I.* is: den Inlanders het medezeggenschap in het bestuur van Ned.-Indië te doen krijgen, hetgeen trouwens ook véél van individueel gedrag van de Inlanders zelve zal afhangen;
- 5°. dat, zoo de Inlanders naar vrijheid verlangen,

Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-Maatschappij

voorheen I. SELTEN.

ROTTERDAM, Coolsingel 50, Telefoon Interc. 847.
'S-GRAVENHAGE, Lange Houtstr. 8, Tel. Interc. H 715.

Installateurs van
Gas-, Water- en Electr. leidingen.

BADEN, GEYSERS EN
SANITAIRE ARTIKELEN.

Steeds voorradig:
PHILIPS GLOEILAMPEN,
in alle lichtsterkten.

HOLLAND TYPING OFFICE

Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625

Type- en Vermenigvuldigbureau

Speciaal adres voor Cyclostyle- en Schrijfmachinepapier.

E. VAN OS, Directrice.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 %o gewaarborgd.

HET UNIFORMHUIS

Civiel- en Uniformkleeding
Tropen-Uitrustingen

N.-Z. VOORBURGWAL 130

AMSTERDAM

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86.

's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHTBREMER SIGAREN
..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

zij zelve er aan indachtig moeten zijn, voor de weerbaarheid van hun land te zorgen;

6. dat de tegenwoordige Inlanders afstammelingen zijn van een vrij volk, dat alles, wat aan dit begrip schade mocht kunnen doen, altijd verre gehouden heeft door streng en in alle oprechtheid naar den inheemschen godsdienst te handelen.

Dit zijn — zoo besloot de heer Tjokroaminoto — de redenen, die de C. S. I. gedreven hebben om zich bij „Indië Weerbaar” aan te sluiten. Hoe deze weerbaarheid tot stand zal komen is een kwestie van later zorg. (Sinar Djawa).

Journalistiek. Evengoemd blad vernam, dat de bekende Tjiptomango Koosoemo „wegens onverwachte, particuliere redenen” uit de redactie van „De Indiër” zal treden. Men zegt, dat er een zekere wrijving bestond tusschen hem en den heer Later. Deze kwam meer op voor de belangen van de Chinese kongsie, terwijl Tjipto die der Inlanders voorstond. Naar aanleiding hiervan zou Tjipto reeds twee malen zijn ontslag uit de redactie verzocht hebben. Nu schijnt dan eindelijk zijn vast besluit daartoe genomen.

De Pantjaran Warta vernam, dat Mas Marco weder een request om gratie aan de Regeering heeft ingediend.

Schoolvergaderingen. Laatstgenoemd blad deelt mede, dat in het begin van dit jaar door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst besloten is, dat op de M.U.L.O., Europeesche lagere scholen, Hollandsch-Chineesch, Hollandsch-Inlandsche en speciale scholen, een proef genomen zal worden met het houden van geregelde vergaderingen der onderwijzers onderling met raadgevende stem. Aangezien het den Directeur voornoemd wenschelijk voorkwam, de uitkomsten van zulk een proefneming ook op de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers, de Opleidingsscholen voor Inlandsche Ambtenaren en de Hoogere Kweekscholen voor Inlandsche Onderwijzers te leeren kennen, worden ook op die inrichtingen schoolvergaderingen ingevoerd, welke op dezelfde wijze worden ingericht als voor bovengenoemde scholen is vastgesteld.

Gemengd Huwelijk. Hetzelfde blad meldt, dat de Inlandsche arts, Soetomo, van Blora naar Batoedjaja is overgeplaatst en vóór diens vertrek op Mohamedaansche wijze in het huwelijk is getreden met een verpleegster van het zendingshospitaal, zuster de Graaf, een weduwe, die nog niet lang geleden uit Holland was gekomen.

Minvermogende Bedevaartgangers. Nu reeds (den 8n van de Javaansche maand Besar) — alzo meergenoemd blad — beginnen stroomen van menschen ter bedevaart naar Demak te trekken, zoodat alle treinen in die richting overvol zijn van bedevaartgangers, hetgeen natuurlijk ook buitengewone verdiensten beteekent voor de Semarang-Joana Stoomtram Mij. niet alleen, maar ook voor de Semarang-Cheribon Stoomtram Mij. en de Ned.-Ind. Spoorweg Mij. Donderdag 27 September zou de plechtige godsdienstoefening in de moskee plaats hebben.

Het is bekend, dat jaarlijks ter gelegenheid van de Garebeg Besar (Mohameds geboortedag), vallende op den 10en van de Arabische maand Hadji (ook wel genaamd Besar) tienduizenden menschen uit alle oorden van Java naar Demak stroomen om daar offeranden te brengen en gebeden uit te spreken in de bekende missigt van Demak. Die moskee is dan natuurlijk veel te klein om deze duizenden menschen een onderdak te verschaffen; vele lieden, die van verre zijn gekomen, stellen zich dan echter tevreden met het doorbrengen van den ganschen nacht onder den blooten hemel rondom dit als zeer heilig beschouwd bedehuis. Voor de minvermogenden, die de bedevaart naar Mekka niet kunnen bekostigen, wordt een bezoek aan de heilige missigt van Demak en daarna aan het graf van den Wali, den Soesoehoenan van Kalidjogo, welk graf gelegen is in de nabij gelegen dessa Kadilangoe, beschouwd als gelijkwaardig te zijn aan de bedevaart naar Mekka en Medina of een bezoek aan het graf van den profeet Mohamed.

„Ambousch Studiefonds”. Deze hield onlangs een zeer druk bezochte vergadering in de Loge te Batavia. Niet minder dan een driehonderd tal Ambonneezen — burgers, militairen en gewapende politiedienaren — waren opgekomen. Aanleiding tot de vergadering was de weigering der Regeering tot ontvangst van de uit Ambon gekomen deputatie. Op initiatief van het Hoofdbestuur van genoemde vereeniging, zullen nu twee leden van gezegd bestuur, respectievelijk de president en de vice-president, de heeren J. A. Sose-lisa en P. Rugebregt, naar Ambon worden afgevaardigd, om den wellicht hierdoor ontstane slechten indruk weg te nemen. Nadat de vergadering was aan-

getoond, dat de Regeering geen schuld had, maar de weigering een gevolg was van de keuze der deputatieleden, verleende de vergadering de gevraagde machtiging. Beide afgevaardigden zullen nu hunne landgenooten in Ambon voorlichten en het volk trachten te bewegen een andere deputatie in het leven te roepen en naar Batavia af te vaardigen. (Kaem Moeda).

Pasar Malem. Te Madioen werd een tentoonstelling van Inlandsche kunstnijverheid gehouden. Vrijwel alle afdelingen rondom Madioen waren vertegenwoordigd. Batikwerk, houtsnijwerk, bamboevlechten, metaalbewerking, te veel om op te noemen was er te zien. Zoo vermeldt een verslaggever van de Sinar Djawa. De stands waren heel aardig opge-maakt en voor niet te veel geld waren alle daar uitgestalde artikelen te koop. De feestcommissie kweert zich uitnemend van haar taak.

Geruchten deden de ronde, dat de S. I. van Ponorogo de feestvreugde zou verstoren. Voor alle zekerheid werden een vijf en twintig bajonetten van Ngawi gerequireerd en toen den tweeden dag deze mannen op het terrein aanwezig waren, kwamen alle gemoederen weer tot rust.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Ontevredenheid. Uit Tempeh (nabij Loemadang), wordt aan de Bintang Soerabaja gemeld, dat de daar gevestigde Chineezen ontevreden zijn over het feit, dat zij niet dezelfde rechten hebben als de Europeanen. Thans hebben eenigen hunner besloten om de reis naar Japan te ondernemen, zich daar te laten naturaliseeren, om dan als Japansch onderdaan weer in Indië terug te keeren.

De „gelijkstellers” — zoo worden de met Europeanen gelijkgestelde Chineezen in de Tjona Hwa wi Sien Po genoemd — worden in dit blad voor alles wat leelijk is uitgemaakt. Welk nut heeft die gelijkstelling? Zoo vraagt schrijver. De blanken zullen ons, Chineezen, er niet beter om aanzien, terwijl wij in het oog van onze landgenooten er minder op worden. Ten slotte mogen wij nog „het genoeg” smaken bij de schutterij ingelijfd te worden.

De Sin Po veroordeelt de wet op het Nederlandsch onderdaanschap, en laakt 't in de N. I. Regeering, dat zij het onderwijs in de Chineesche taal tegenwerkt. De Chineezen — zoo wordt in dit blad beweerd — zijn er niet op gesteld Nederlandsch onderdaan te zijn met al de daaraan verbonden verplichtingen, waar tegenover geen rechten worden toegekend. De Chineezen hebben hunne oogen slechts op China gericht, verwachten van dit land hun heil. In N.-Indië wenschen zij als vreemdelingen beschouwd en behandeld te worden, evenals de Europeanen en Japanners. Indien de Regeering hiertoe kon overgaan, zou zij de liefde van 400 millioen zielen in Azië inoogsten.

Hetzelfde blad moppert, dat nog steeds aan de Inlanders en vreemde Oosterlingen het kiesrecht niet is verleend. Beweerd werd, dat zulks in 1918 geschieden zal. Ook is het blad boos, dat er nog te weinig scholen zijn, waardoor zoovele verwachtingen teleurgesteld worden.

Meeningsverschil. Naar aanleiding van het geschrift van Marco, dat het voor Ned.-Indië beter zou zijn, indien het Nederlandsche bestuur door het Japansche vervangen werd, haalt de Bintang Soerabaja uit „The Contemporary Review” aan, wat de heer F. A. Mc. Kenzie over de handelingen van Japan in Korea geschreven heeft en vraagt dan aan Marco en zijne volgelingen: of zij er op gesteld zouden zijn als de Koreanen behandeld te worden? Zoo ja, dan moeten zij zelf maar zien, hoe zij dat gedaan kunnen krijgen, maar schrijver bedankt er voor en wil liever onder een rechtvaardig bestuur blijven.

China en Japan. De Sinar Sumatra is van oordeel, dat, indien China en Japan konden samengaan, eerst dan de machtstoestand in het Oosten goed genoemd kon worden. Maar spoedig zal deze toestand wel niet tot stand komen, aangezien Japan er nog steeds een gulzige politiek tegenover China op nabouwt.

Onnoodige offers. De Permiagan teekent aan, dat bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur te Batavia een speciale afdeling is ingesteld voor het

DE BLOOIS & JENTEN

Kantoor en Remise:

Hoefkade 556—564

hoek van Bassenstraat

'S-GRAVENHAGE

TELEFOON H. 9380

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

UITRUSTINGEN voor INDIE.

Geheel compleet

CIVIEL EN MILITAIR

GEBR. VLES

Breestraat 177 LEIDEN.

Tel. Int. 393.

INRICHTING

ONDERWIJS IN BOEKHOUDEN c. a. in drie tot zes maanden, met Testimonium.

J. C. ter BRUGGEN,

BOREELSTRAAT 5 (lijn A)

'S-GRAVENHAGE (Holland).

Mondeling en bovendien schriftelijk naar alle werelddeelen.

Ruim drie duizend leerlingen, een voor een geleerd.

Aanbevolen door de beste Indische familiën.

's-Gravenhage, 26-4-16.

Den Heer J. C. ter BRUGGEN, Alhier.

Zeer geachte Heer,

Een gevoel van spijt mengt zich in mijn dankbaarheid, die ik U bij het einde van mijn opleiding in het boekhouden wensch te betuigen.

Spijt, dat de aangename lessen, waarvan ik ruim 3 maanden mocht profiteeren, voorbij zijn, waarin mij, op zoo'n glasheldere wijze, het wezen en de praktijk van het boekhouden werden bijgebracht.

Ik twijfel echter niet of deze zal verdwijnen terwijl mijn dankbaarheid met de jaren zal groeien, daar ik er zeker van ben, dat het practisch nut uwer lessen steeds meer op den voorgrond zal treden waar mijn kunnen het volkomen begrijpen in zich sluit.

Met mijne beste wenschen voor uw verder succes gaarne,

Hoogachtend,

Uw d.w.

J. W. D. DUBURG,

Procuratiehouder Soesman's kantoor, Semarang.

A. VAN DER PUTTEN,

Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330

Specialiteit: Damesblouses, Rokken

Zijden Stoffen.

Garneer-artikelen.

Met Premievrije

Polis tegen inbraak

bij

Nieuwe Eerste

Nederlandsche

Oudste

Inrichting van dien

aard te

's-Gravenhage.

Directie:

L. J. L. SCHAS,

Oud-Kap. der Gren-

C. P. KOENE,

Oud-Kapt. d. Infant.

Kantoor: Hooge Nieuwstraat 26. Tel. 3169.

Leden van „De 's-Gravenhaagsche Contracten-Vereeniging” genieten 5 pCt. korting.

Verhuizingen en Transporten.

BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ

Groote, ruime, droge Bergplaatsen ter bewaring van Inboedels.

naziën van reisdeclaratien. „Nu eindelijk — zegt zij — zijn de oogen der Regeering opengegaan. Nu ziet zij in, hoeveel millioenen onnoedig en nutteloos zijn weggegooid, millioenen, die door ons, belastingbetalers, geofferd zijn!”

Politieke Inlichtingsdienst. De *Sinar Sumatra* noemt de aanstelling van postbeambten tot agenten van den politieke inlichtingendienst, een terugkeer tot de tijden der *Inquisitie*. Het blad acht dit op ergerlijke wijze strijdig met alle begrippen van moraliteit, temeer daar postbeambten in de samenleving een vertrouwensrol vervullen. „Aneta” vernam, naar aanleiding dezer kritiek, dat de getroffen maatregel niet geldt de private correspondenties van ingezetenen, maar wel van verdachte buitenlanders, gelijk de verplichtingen van een neutralen staat dit eischen.

Anti-Opium-Hospitaalvereniging. Aan het kort verslag van den Secretaris, behorende bij *Het Tweede Jaarverslag* dezer Vereniging te Batavia, ontleent de *Perniagan* het volgende: In het bestuur van deze vereniging hadden de volgende mutaties plaats: begin van het verslagjaar werd tot medebestuurder benoemd de heer A. V. Klaus, terwijl aan het einde er van de heer F. J. F. Benz als bestuurslid bedankte, wegens vertrek naar elders. De vacature, hierdoor ontstaan, is momenteel nog niet vervuld. Het bestuur verloor in den heer Benz een volijverig en toegewijd medewerker en een woord van lof voor het vele, wat hij sedert het begin vanaf de oprichting der vereniging deed voor de A. O.-H. V., mag hier niet achterwege blijven. Het bestuur werd in den loop van het verslagjaar versterkt door een comité, bestaande uit een achttal Europeesche en Chineesche dames, dat zich voornamelijk zal belasten met het toezicht op de vrouwenafdeling en de huishoudelijke aangelegenheden van het hospitaal. Het bestuur heeft van den arbeid dezer dames goede verwachtingen. Het aantal patiënten gedurende het verslagjaar opgenomen, was 342 met 5147 verpleegdagen. De behandeling geschiedde wederom door den *Sin Shé* (Chineesche dokter) *U Peng Ki*, terwijl ook Dr. van Buuren wederom belangeloos zijn medewerking verleende, waarvoor hem bij dezen hartelijk dank wordt gezegd.

De wenschelijkheid werd wel eens gevoeld om een Eur. verpleger of verpleegster, of kon het zijn, zendelingarts aan het hospitaal te verbinden. Evenwel kon deze gedachte tot nu toe niet tot uitvoering worden gebracht. Aan het hospitaal viel de eer te beurt van een bezoek van eenige geneeskundigen, onder wie Dr. van Linkhuijzen, inspecteur van den geneeskundigen dienst voor West-Java. Het bestuur heeft hoop, dat dit bezoek zal kunnen leiden tot het verleenen van Regeeringssteun aan het hospitaal in den een of anderen vorm. Aan de inrichting van het hospitaal valt uit den aard der zaak nog veel te verbeteren, wat tot heden onverricht moest blijven, wegens gebrek aan fondsen. Wat de propaganda betreft, ook deze werd gedurende het verslagjaar onverpoosd voortgezet. Aan den G. G. werd namens het bestuur een request aangeboden, waarin maatregelen werden voorgesteld, die door de Regeering zouden zijn te nemen, teneinde de toename van het opiumgebruik in de koloniën tegen te gaan. Al ontving het bestuur tot heden nog geen antwoord op dit request, toch vertrouwt het, dat de Regeering t.z.t. haar volle aandacht aan deze zaak zal schenken. Voorts werden propaganda-meetings gehouden in de lokalen der *Tiong Hoa Hwee Koan* vereniging te Patekoan, Pasar Baroe, Pasar Senen, Tanah Abang en Meester Cornelis, en werden over geheel Java eenige duizenden brochures verspreid, getiteld: *Hapoesken itoe madat* (weg met het opium)! Zoo trachtte de A. O.-H. V. ook in het afgelopen jaar op allerlei wijze (ook door de pers) bekendheid te geven aan haar streven om eenmaal deze koloniën bevrijd te zien van den vloek van het steeds verder om zich grijpend kwaad van het opiumgebruik.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld: D. U. W. Weenink van Loon, voorzitter, A. J. Blik, secretaris, M. Teuten, penningmeester, Lie Ting Ho, Na Keng Hoei en A. V. Klaus, leden. Het Comité van bijstand bestaat uit de dames: mevrouw Mansell, mevrouw Khouw Hong Nio, mevrouw Lie Tjan Tjoen, mevrouw Lie Teng San, mejuffrouw M. Meijers, mejuffrouw G. Bannink, mejuffrouw Kan en mejuffrouw Khouw.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Japan—Rusland.

Volgens hetgeen de welingelichte zijde van de Parijsche conferentie wist mede te deelen, zouden Clémenteau en Pichon Japan er toe hebben willen brengen, op 't Macedonische en Fransche front met daadwerkelijke steun te hulp te komen en hadden zij hiervoor zelfs aanzienlijke terreinconcessies over door Frankrijk in Indo-China te offeren. De kwestie zou echter verzet van de Ver. Staten hebben ondervonden, die Japan geen vasten voet gunnen in 't gebied bij Zuid-China. Of de Japanners er zelf voor te vinden waren geweest, voegt de zegsman er niet bij, maar Japan heeft zelf den weg gevonden om toch weer daadwerkelijk op te treden en zich 't vooruitzicht op aanwinst van invloed en wellicht van terrein op 't vasteland te vinden, althans als de berichten over 't gebeurde in Wladiwostok juist zijn.

Eerst vernam de Times uit Washington, dat de J. ambassade uit Tokio had vernomen, dat zich J. troepen in Wladiwostok bevonden. 't Werd onschuldig voorgesteld. J. genietroepen waren er aan de haven en aan 't eindstation van den Transsiberischen spoorweg bezig om 't werk aan den gang te houden, en is in dezen tijd immers overal gebrek aan werkkraft. De J. gezant in Rusland sprak, volgens een telegram uit Berlijn, het gerucht ook tegen, volgens hetwelk J. 't plan zou hebben R. den oorlog te verklaren.

Maar intusschen had de Vossische Zeitung, die wel meer verrassende — zij 't ook soms geenszins bevestigde — bijzonderheden uit afgelegen oorden vermocht te publiceeren, details over 't te Wladiwostok gebeurde, die wel degelijk van een J. daad van betekenis spreken. De J. consul-generaal zou, zoodra de bolsjewiki 't heft in handen hadden gekregen, naar Tokio zijn gegaan om instructiën van zijn regeering te krijgen. Op een Amerikaansche kruiser teruggekeerd, zou hij aanstonds aan den burgemeester van Wladiwostok zijn opdracht hebben meegedeeld, om J. afdeelingen daaraan te ontbieden „ter bescherming van de niet-Russen”, ingeval de nieuwe verkiezingen er aan de bolsjewiki de meerderheid mochten bezorgen.

Toen deze maatregel inderdaad tot uitvoering kwam, zouden een 10000 tal Roode garden zoo dreigend zijn opgetreden, dat 't den J. consul-generaal te benauwd is geworden en hij van verdere maatregelen heeft afgezien. Maar de stemming van Rus tegen Japanner wordt blijkbaar niet vertrouwd, althans allen J. in N. Mandsoerije is, volgens dezelfde bron, dringend aangeraden naar Wladiwostok of Port Arthur te komen en in de haven worden schepen verwacht om de vluchtelingen naar J. te brengen.

Ook uit Europeesch Rusland zouden de J. zich op groote schaal weg maken. De J. kolonie in Petrograd zou b.v. al verdwenen zijn.

Zou Rusland dan, terwijl 't vrede wil 't koste wat 't wil, toch tegen J. moeten gaan vechten, als 't zich zijn haven in de Stille Oceaan en 't eindpunt van zijn groeten spoorweg niet zonder strijd wil laten ontnemen?

De Duitschers zijn in Oost-Afrika nog niet vernietigd.

Met kolonel Tafel is de laatste D. afdeeling in Duitsch Oost-Afrika overwonnen, maar de bevelhebber, generaal von Lettow Vorbeck, slaagde er in, tusschen de omsingelende colonne door te breken en op Portugeesch gebied te komen. Hij had daar voor 't overschot zijner macht weer een onmetelijke ruimte om de guerrilla voort te zetten, alleen schenen de kansen minder gunstig, daar de bevolking der Port. kolonie uit den aard der zaak niet genegen zou zijn om hem voort te helpen. Doch nu kan dit verkeeren. De in Portugal uitgebroken nieuwe revolutie schijnt noch oorlogs-, noch belist ententegezind, en zij zou dus wel eens de order kunnen geven 't den D. in Oost-Afrika niet al te lastig te maken. Wordt aan van Lettow Vorbeck en zijn mannen niet toegestaan om van de Portugeesche kolonie hun operatiebasis te maken, dan hebben zij nu toch tijd om wat op adem te komen en vinden zij daarna wellicht weer een punt om in de verlaten D. kolonie terug te keeren.

Bij dat verloop zou in Engeland nog te vroeg gejuicht zijn over den daar volstreden strijd.

Hindenburg heeft dan ook de hoop op 't volhouden van de Afrika-campagne nog niet opgegeven, hij drukte zijn waardering voor de dappere schare uit in een telegram aan Dr. Solf, den minister van koloniën (zonder koloniën), die zijnerzijds in 't antwoord aan Hindenburg spreekt van „den genialen aanvoerder, die door 't doorbreken van de Portugeesche linies, aan zijn vele daden een nieuwe roemrijke bladzijde heeft toegevoegd.”

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Dec.-afl. wordt geopend met eene belangrijke beschouwing van den heer A. Th. van Ginkel over de emigratie en kolonisatieproeven, genomen door de In-

BEDWATEREN

Zij, die aan bovengenoemde kwaal lijdende zijn, kunnen **algeheele genezing** bekomen, door het gebruik van het middel van den Med. Docts. Arts H. L. F. RUDING. Voor verdere inlichtingen zich per brief te wenden **Z.-O. Buitensingel 58, Den Haag.**

Wed. Th. J. VAN ZUTPHEN

MEUBELMAKERIJ en BEHANGERIJ
.....VERHUIZINGEN.....

HAARLEM RIDDERSTRAAT 20
TELEPHOON 1654

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Hotel Paulez,
Korte Voorhout :: Den Haag.

Vanaf 1° December en vervolgens iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur
Afternoon-Tea-Concert.
DE DIRECTIE.

Kleermakerij UNICUM
Anna Paulownastraat 30a - DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPEREEREN
KEEREN
VERMAKEN
MODERNISEEREN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN
OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleding.
Bijz. geschoo de Uniformwerke s, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

Ideales Sumatra
Prima 7 cts Sigaar
Bonbons 5 cts
Gadana Flowers . 6 cts
CADENA, Groot Hertoginnelaan 109, DEN HAAG

Hotel Pension INSULINDE
BANKAPLEIN 2 Tel. Interc. HAAG 1486
Direct gelegen bij de Scheveningsche Boschjes.

M. VISSER,
voorh. A. J. RODBARD.
Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. instal'eeren van woningen.

VERKOOPHUIS
GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
Tramhalte 7 en A DEN HAAG
halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. — —
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.

dische regeering. Schr. betoogt o.a., dat de kostbare proeven om Zuid-Sumatra met Javanen te koloniseren vrijwel eene mislukking mogen genoemd worden. „Het bevolken der buitenbezittingen is beperkt gebleven tot het overbrengen van zegge 6930 zielen in 9 jaar, en de gedroomde ontwikkeling der buitenbezittingen moeten wij zoeken in een landschap, ergens aan een riviertje in de Lampongsche districten." Hetgeen door particuliere (koloniatie)proef van planters in Deli) ten deze is verricht, kan de Regeering tot leering strekken en haar, volgens schr., het middel openbaren tot verwezenlijking van het doel: het bevolken en ontwikkelen van de Buitenbezittingen. Verder bespreekt de heer v. G. nog de emigranten-kolonisatie in Redjang en Kepahiang, benevens de koloniatieproef van den heer van Emmerik in Midden-Celebes.

De heer B. J. Suermondt houdt een betoog over het „Voor en tegen der bestuursacademie". Naar welke zijde de schaal overslaat blijkt reeds uit deze aanhaling: „Men durve in te zien, dat de bestuursacademie van tegenwoordig niet kan bewijzen, dat zij geen mislukking is en dat zij alleen reden van bestaan heeft, wanneer zij bestand blijft tegen de mededinging der universiteit. En het bewijs van dit laatste is slechts te leveren als zij haar deuren openend, de studeerenden haar vrijwillig trouw ziet blijven." M.a.w. geen schoolse — zooals tot nu toe — maar vrije studie aan de N.-I. bestuursacademie.

Prof. Dr. van Ronkel deelt een geval mede van een geschil tusschen twee concurrerende moskeeën, verband houdend met dien „eigenaardigen strijd: de antithese van matriachale adat en Islam".

Naar aanleiding van dit artikel eene mededeeling van den heer H. T. Damsté, getiteld: Instelling van een tweede Sidang djoema'at en van dezelfde nog een stukje, dat de wenschelijkheid betoogt tot afschaffing van de doodstraf in Indië.

Prof. D. G. Stibbe besluit zijn artikel over de Amerikaanse bestuurspolitiek in de Filippijnen. — Verder de periodieke rubrieken: Kroniek, door Tertius. — Vreemde Koloniën, door H. D. — Bibliographie. Enz.

Indisch Genootschap.

In druk is verschenen de voordracht van den heer A. Plate, gehouden den 16en Oct. j.l. over het onderwerp: Het uitbreidingsplan der Indische gemeente. Ter verduidelijking van het gesprokene zijn aan het verslag een aantal schetskaarten toegevoegd.

De Ingenieur.

Sedert den levendigen pennestrijd, die een jaar geleden gevoerd werd naar aanleiding van het ontwerp tot wijziging van de Indische mijnwet, zijn 2 belangrijke stukken verschenen, n.l. het Voorloopig Verslag en de Memorie van Antwoord. Het is dus te verwachten, dat spoedig deze wetswijziging in behandeling zal komen.

Dit geeft Prof. S. J. Vermaes aanleiding om in het jongste Nr. van de Ingenieur nogmaals zijn bezwaren tegen dit ontwerp te berde te brengen. Hij is overtuigd dat het niet tot het doel zal voeren, integendeel: door aanneming wordt z.i. den mijnbouw in Indië de gelegenheid tot opbloei voor langen tijd ontnomen.

De Macedoniër.

Ds. Dijkstra betoogt in het Dec.-Nr. van dit zendingstijdschrift, dat de Djambi-opstand niet te wijten is aan de zending, gelijk wel beweerd wordt, „maar aan het gouvernement, dat niet genoeg gewaakt heeft. De Zending heeft er part noch deel aan."

Ds. Wielenga vervolgt zijn historische beschouwing over het eiland Soemba; hij behandelt thans het jaar 1883 (controleur Mellink en posthouder de Graaff).

De eerste Inlandsche hulprediker.

Tumbelaka is de naam van den Inlander (geboortig uit de Minahassa) die het vorige jaar tot hulprediker is bevestigd in dienst van de Prot. Kerk in Indië, met bevoegdheid om Woord en Sacramenten te bedienen, evenals de Europeesche hulpredikers (zendelingen). Over hem schrijft het Orgaan der Ned. Zend. Ver. (bl. 136):

Onze oud-kweekeling S. Tumbelaka meldt ons, dat hij in goeden welstand in 't land zijner vaderen is aangekomen en dat hij benoemd is tot hulprediker van Loewoek op Oost-Celebes. Dit is een van de jongste hulpredikersplaatsen, maar zeker niet een van de minst verantwoordelijke. Br. Kellink heeft daar enkele jaren geleden velen gedoopt, zoodat 't Christendom nog pas ingang heeft gevonden. Er is een 20-tal scholen. Moge God onzen Br. Tumbelaka wijsheid schenken en voorzichtigheid en kracht om het ontluikend Christendom in zijn ressort in de juiste banen te leiden!

Beknopte aardrijkskunde van Oost- en West-Indië.

Bij J. Schaafstal te Hoogezand verscheen de zesde druk van J. B. Rodenburg's Beknopte aardrijkskunde onzer bezittingen in Oost- en West-Indië. Het werkje onderscheidt zich — zegt het voorbericht — van de reeds bestaande leesboeken over Oost- en West-Indië door groote beknoptheid en geeft het noodige voor 't examen hoofdzake. Het is in een aantal hoofdstukken verdeeld, die elk Indië in zijn geheel behandelen, maar steeds van een ander standpunt gezien, waarbij schrijver wijst de uitgebreide stof behoorlijk te beheerschen. Jammer, dat het werkje door betrekkelijk veel drukfouten wordt ontsierd; Bijv. Menschenassen (p. 56); 1e04, in pl. 1904 (p. 73); Groot-Atjeh (p. 73); kajapoetboom (p. 84). Enz.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 50: De suikerhandel op Java, de crisis van 1917 en mogelijke maatregelen om herhaling te voorkomen (vervolg), door Th. G. H. Stibbe. — Eenige bijzonderheden omtrent de cassiacultuur. — Tabaksaccijns. — Bericht omtrent de Gouvernements-Kina-onderneming over het 2e kwartaal 1917. — Uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verslagen van maatschappijen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Ceres.

In het Dec. Nr. van Ceres, het orgaan der studenten

aan de Hoogere Landbouwschool te Wageningen, een artikel, waarvan de titel „Regentschapsbank Keboemen te Keboemen" al heel weinig betrekking heeft op den inhoud. Deze geeft nl. een aardige beschrijving van de pluk der eetbare vogelnestjes aan de Zuidkust van Java. Iedereen heeft daar wel eens over hooren spreken, doch niet iedereen weet, dat aan deze pluk een sage is verbonden, welke in de overlevering van de bevolking ter plaatse van geslacht tot geslacht overgaat; ook deze sage wordt — in hoofdzaak althans — door den schr. weergegeven.

Nederlandsch Indië Oud & Nieuw.

De Dec.-afl. wordt geopend met een korte beschouwing van Dr. G. Krause over „eenige stukken Balineesche kunst", waarover schr. — die ter plaatse zulke meesterlijke foto's van volk en land heeft gemaakt — opgetogen is en hem o.m. doet uitroepen: „Eigenlijk vergeet men, zoolang men op Bali leeft, naar kunst en kunstenaars te vragen. Het werkelijke leven daar doet dat vergeten. Wat bij ons ten allen tijde en in alle landen uit het genie der beste kunstenaars, en met oneindelijke moeite slechts zelden geboren kan worden, dat zit hier aan den weg, loopt daar naar den tempel, vlijt zich op de met mos bedekte rotsen, speelt met het ruischende water der bronnen, staat overal in de huispoort, briest en raast bij lijkenverbrandingen en nachtelijke feesten. De geest die in dit leven werkt, zich deze lichamen bouwt, en hun bewegingen leidt, schijnt dezelfde die wij slechts in onze beste kunst wenschen te gevoelen en hopen te leeren kennen."

Een zeer interessante bijdrage levert Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over kunstmatige schedelvorming bij de Inlanders van den Indischen Archipel. Over dit onderwerp is heel weinig geschreven. „Dat vervorming van den schedel" — aldus Dr. de Zwaan — „bij onze inlanders zeer algemeen is, was langen tijd en is, naar ik meen, ook nu nog onbekend aan vele anthropologen, zelfs aan die, welke zich in het bijzonder met de anthropologie op onze Oost betrekking hebbende, bezig houden". Schr. vermeldt van verschillende stammen op welke wijze en met welk doel de vervorming (meest bij jonggeborenen) geschiedt, waarbij tal van afbeeldingen.

Verder bevat dit Nr. een karakteristiek portret van Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel met bijschrift van Dr. N. Adriani, naar aanleiding der (voorloopige) benoeming van eerstgenoemde tot hoogleraar aan de Leidse universiteit.

Giffige Indische plantendeelen.

Bij J. Muusses te Purmerend is verschenen een geschrift getiteld: Eenige gegevens ter opsporing van giffige Indische plantendeelen, door H. J. van Giffen, militair apotheker te kl. N. L. L.

Hoewel reeds door Dr. Greshoff in verschillende studien er op wordt gezinspeeld dat de inlander vele giffige planten niet alleen als vischvergift, doch ook voor misdadige doeleinden kent, schijnt aan dit laatste nimmer voldoende aandacht te zijn geschonken. In onze O. I. gewesten gold arsenicum — wel is waar nu en dan gemengd met andere min of meer giffige stoffen, als bamboeharen, opium, gangsa (koperschraapsel) enz. — steeds als het meest doeltreffende vergift.

Dr. van Giffen is nu in deze richting een stap verder gegaan en heeft een aantal Indische plantenzaden onderzocht welke alle vergift in zich bevatten. Aan elk zaad wijdt hij een afzonderlijk hoofdstuk hetwelk bevat: I. Gegevens omtrent de voornaamste systematische kenmerken van het geslacht en van de soort, haar geographische verbreiding en het gebruik dat van de plant wordt gemaakt. II. De op de familie en de soort betrekking hebbende tot op heden bekende phytochemische feiten, gevolgd door enkele opgaven omtrent de giffigheid van zaad of vrucht en enkele microchemische kenmerken.

De schr. hoopt zijn studien op dit gebied voort te zetten en in de gelegenheid te zijn binnen niet heel langen tijd van alle bekende giffige Indische zaden de allernoodigste gegevens te publiceren.

Reclame voor Indië.

„Brenge Indië naar Nederland" is de titel eener brochure, uitgave van het Nationaal Secretariaat te Groningen en geschreven door Mr. H. van de Rivière.

Het in dit geschrift uitgewerkte idee (reclame voor Indië op groote schaal) is reeds eerder gepubliceerd in het tijdschrift „Ons Land" en heeft toen een onderwerp van bespreking uitgemaakt in het Koloniaal Weekblad. Alleen is er aan toegevoegd een geïllustreerd ontwerp voor een tentoonstellingsgebouw enz. ontworpen door den Ir. G. Knuttel Jr.

Een aantal hoogstaande mannen leiden het geschrift in en bevelen de lezing met warmte aan.

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Nr. 37 bevat o.m.: Indo-Europeanen. De beteekenis

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h **B. L. VOGELS-DOLHAIN**
's-Gravenhage.

ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE UURWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS

ORNAMEN EN
als: Kronen, Wandarmen Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.

MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Medan, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapita f 30.000.000.- R-serven f 4.800.000.-

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 65.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Eijland Glabbeek Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 6.900.000.-

Hoofdirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Barneveld Bodegraven Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Doorkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermaalen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Harlingen Haarenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Katwijk Leenwarden Leiden Meppel Middelburg Oostburg Purmerend Schagen Schoonhoven	Slidrecht Sneek Stadskanaal Termeuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenedaai Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijnrecht
---	--	---

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

CREDIET- EN HANDELSBANK
voor Nederland en Koloniën

HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM

Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

BLOM & VAN DER AA
ASSURANTIËN

AMSTERDAM, Beursplein 5 (Effectenbeurs).

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM.
INTERC. TEL. NOOR(1):
Nos. 2247 — 3174 — 2192 — 7783 — 6704.
POSTBUS: 224 en 228.
BEURS: Nis 35/36.

Belasten zich met de uitvoering van
assurantie-orders, al of niet inclus
oorlogsgevaar, onverschillig van wel-
ken aard.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: **Rokin 55, Amsterdam.**

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

van de Bataafsche Petroleum-Maatschappij voor Nederland en zijne Koloniën. — Nieuwe aanlegsteiger te Ambon. — Naar 't meer van Tjongkoeang (vervolg).

De Taak.

De uitgever van dit nieuwe Indische weekblad schijnt het niet raadzaam te achten exemplaren naar Holland te zenden; 't mocht ons althans niet gelukken één of meer nummers onder oogen te krijgen. Blijkens de inhoudsopgaven in de Indische bladen is het een interessant periodiek. Hier volgt ze van het vierde nummer.

Het nijpend gebrek aan Inlandsche vrouwelijke leerkrachten door Sosrohadikoesoemo. — Juist inzicht. — De openbaarheid op komst door A. M. J. — Is de Javaansche toonkunst voor verdere ontwikkeling vatbaar? door Linda Bandara. — Ver land door Daan van der Zee. — Kunstberichten. — Het Koninklijk Instituut voor hooger technisch onderwijs door v. H. — De zending in Posso (slot) door L. van Vuuren. — Economische berichten. — Hygiënische kroniek door L. Koperberg.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van 'Oost en West', Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industriëlen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van de Afdeling Haarlem:

UITNOODIGING tot het bijwonen van de voordracht met lichtbeelden te houden door den Heer M. Joustra, Archivaris Bataksch Instituut, op *Vrijdag 21 December e.k.*, des avonds 8 uur, in de Kleine Concertzaal van de Sociëteit „Vereeniging”.

Onderwerp: „Grepn uit het leven der Bataks”.

Namens het bestuur van de Afd. Haarlem der Ver. „Oost en West”.

J. P. TH. J. BRONDGEEST, Voorzitter.
H. F. WAGENAAR REISIGER, Secretaris.

Van de Nederl. Afd. der N.-I. Mij. v. Nijverh. en Landb.:

OPENBARE VERGADERING op *Vrijdag 21 December 1917*, 's avonds 8 uur, te 's-Gravenhage, in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis (Groenmarkt), Zaal no. 4.

Onderwerp: Beschouwingen in verband met het drogen van Indische producten. Met lichtbeelden.

Inleider: De Heer Dr. P. E. Verkade, Lector aan de Nederlandsche Handels Hoogeschool.

De Voorzitter P. J. VAN HOUTEN.
De Secretaris, L. STIBBE.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

Van het informatie-bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Commiezen-redacteur voor 's lands dienst in Ned.-Indië.

Ten behoeve van 's lands dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van ervaren ambtenaren, aan wie de behandeling van alle bij de dep. van alg. bestuur en andere landskantoren voorkomende aangelegenheden kan worden opgedragen.

Voor uitzending kunnen in aanmerking komen ambtenaren in Ned. Staats-, Provincialen- of Gemeentediens, die algemeen ontwikkeld zijn en bewezen hebben den aanleg te bezitten om zich van veelsoortige zaken van administratieve aard spoedig op de hoogte

te stellen en die in de behandeling daarvan een meer dan gewoon inzicht hebben getoond.

Ten bewijze van genoten algemeene vooropleiding zal in den regel het bezit worden vereischt van het oetuisch-schrift van het eindexamen der hoogere burgerschool met 5-jarigen leergang, van het gymnasium of een daarmede gelijk te stellen examen. In bijzondere gevallen zal van dezen eisch kunnen worden afgeweken.

De uit te zenden personen zijn bestemd om te worden benoemd tot commiezen-redacteur bij een der bovenbedoelde landskantoren, aan welke betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, met twee tweejaarlijksche verhoogingen van f 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, zoodat de hoogste bezoldiging bedraagt f 500 (vijfhonderd gulden) 's maands.

Naar gelang van bekwaamheid, ervaring en diensttijd hier te lande zal de toekenning van één of van beide verhoogingen reeds dadelijk bij de indiensttreding kunnen geschieden. Om voor dadelijke toekenning onderscheidenlijk van één of van beide verhoogingen in aanmerking te kunnen komen, zal de betrokkene minstens 4 of 8 jaren in den rang van adjunct-commiezen of een daarmede gelijkstaanden of hooger rang moeten hebben dienst gedaan.

Bij toekenning van eene bezoldiging van f 500 per maand voeren de commiezen-redacteur den titel van adjunct-referendaris.

De uit te zenden ambtenaren zullen bij gebleken geschiktheid benoembaar zijn tot referendaris, administrateur en secretaris bij de departementen van burgerlijk bestuur en de algemeene secretarie — daaronder begrepen de betrekkingen van algemeen secretaris en gouvernements-secretaris — ook indien zij niet voldoen aan de daarvoor bij het Koninklijk besluit van 11 Maart 1907 (Nederlandsch Staatsblad No. 71, Indisch Staatsblad No. 230) gestelde eischen van benoembaarheid.

Aan de betrekking van referendaris is verbonden een bezoldiging van f 600 (zeshonderd gulden) 's maands, welke na drie jaren dienst in dien rang wordt verhoogd tot f 700 (zevenhonderd gulden) 's maands; aan die van administrateur eene bezoldiging van f 700 (zevenhonderd gulden) 's maands; aan die van secretaris eene bezoldiging van f 700 (zevenhonderd gulden) per maand, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 100 (eenhonderd gulden) 's maands, tot ten hoogste f 1000 (een duizend gulden) 's maands.

Op de uit te zenden ambtenaren zijn van toepassing de voor burgerlijke landsdienaren geldende bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz. ook zooals die later mochten worden gewijzigd of aangevuld.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging gedurende 24 maanden genoten of gedurende 36 maanden genoten, al naargelang die bezoldiging f 1000 of minder dan wel meer dan f 1000 heeft bedragen.

Aan de uitzending is verbonden:

- a. vrije overtocht in de 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;
- b. eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting en eerste richting ten bedrage van f 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden) voor hen aan wie eene aanvangsbezoldiging van f 250 's maands en van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden) voor hen aan wie eene aanvangsbezoldiging van f 375 of f 500 's maands wordt toegekend;
- c. voor gehuwden uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
- d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheeping naar Nederlandsch-Indië tot dien

GILISSEN & Co.
Kneuterdijk 16 · Tel. Nrs. 5093 & 7219 · 's-Gravenhage

Belasten zich met:
AAN- EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
of nemen

GELDEN à DEPOSITO.

Firma EIJKENSLUIJTERS & TROMP
„LLOYD-GEBOUW”, PIET HEINPLEIN.
Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.

AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd. PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle wereldeelen. ZEE- EN MOLES-VERZEKERING. ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij. AGENTSCHAPPEN: Hollandsch-Geldersche Hypotheekbank, Gorinchem; Maas- en Merwibank, Rotterdam. AGENTEN der firma VAN STRAALLEN, MONSIEUR & ERKELENS, Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

De Nederlandsche Spaarkas

AMSTERDAM, Rokin 95, Bijkantoor te BANDOENG. Bijkantoor te 'S-GRAVENHAGE, Stephensonstraat 49.

Kapitaalvorming, Uitzetfondsen, Studiebeurzen, Stortingen van f 2.50—f 50.— per maand.

Vraagt gratis prospectus aan: het Hoofdkantoor, de Bijkantoren of aan: den Oud-Dir. Bijkantoor Bandoerg, H. VOLTEN, tijd. adres 's-Gravenhage, Kon. Emmakade 128; den Inspecteur, W. WEIJNE, Diabetsstraat 83, Den Haag.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal f 29.144.400.—
Reservefonds - 18.910.000.—
Bijzondere Reserve . - 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Haagsche Levens- en Spaarverzekering Mij
Barentszstraat 2a 's-Gravenhage

VERLEENT CREDIETEN
..... tot elk bedrag

Billijke voorwaarden Discrete afdoening.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandgeving polis levensverzekering

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”
Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage

Geeft 4,5% **Schuldbrieven** uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder Trustee-toezicht.

„Vesta”

Maatschappij van Levensverzekering.

Hoofdkantoor:
Jansbuitensingel 5,
ARNHEM.

„DE GLOBE”
Maatschappij van Verzekering op het Leven
(zonder of met geneeskundig onderzoek),
tegen Invaliditeit en Ongelukken.
Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.
Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN.
Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats Ila.

waarop de ambtsbezoldiging ingaat, en bedragende / 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, / 200 (tweehonderd gulden) 's maands of / 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, al naargelang eene bezoldiging van / 250, / 375 of / 500 's maands wordt toegekend.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich zoo spoedig mogelijk bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de afdeeling van het Departement), te wenden tot het Dep. van Koloniën, onder overlegging van eene korte omschrijving van genoten onderwijs en levensloop, hunne examen-getuigschriften (in het bijzonder voor zoover de examens verband houden met den werkring van administratief ambtenaar, als de diploma's doctoraat, rechts- en staatswetenschap, M. O. voor Staatsinrichting en Staatshuishoudkunde, candidaat-gemeente-secretaris, enz.) en de hun daarbij uitgereikte cijferlijsten, zoomede eene omschrijving van de thans door hen verrichte werkzaamheden.

In het adres moet worden gemeld plaats en datum van geboorte, of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

De te 's-Gravenhage zetelende commissie tot schifting van gegadigden voor den Indischen kantoordienst is belast met het onderzoek naar de geschiktheid van de gegadigden.

Artsen voor de inspectie-bureaux van den burgerlijken geneeskundigen dienst te Semarang en te Soerabaja.

Voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van een tweetal geneesheeren, die in het bezit zijn van een diploma als Nederlandsch arts, ten einde daar te lande in tijdelijken dienst (voor drie jaren) te worden werkzaam gesteld op de inspectiebureaux te Semarang en Soerabaja.

Uitsluitend artsen, die bekend zijn met medisch administratieven arbeid, bepaaldelijk oud-officieren van gezondheid van het Nederland-Indisch leger, komen voor uitzending in aanmerking.

Aan de uitzending uit Nederland wordt verbonden: a. vrije overtocht naar Ned.-Indië, ook voor het wettig gezin, in de eerste klasse;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten ten bedrage van / 3000 (drie duizend gulden), welke voor hen, die gehuwd vertrekken, verhoogd wordt met het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging;

c. eene voorloopige bezoldiging van / 250 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederl.-Indië, en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat;

d. binnen een jaar na ontheffing van de tewerkstelling — tenzij deze ontheffing medebrengt de verplichting om gelden terug te storten — recht op overtocht naar Nederland op denzelfden voet als omschreven onder a.

De bezoldiging van de gouvernementsartsen in Indië bedraagt / 400 's maands met:

zes verhoogingen, elk van / 100 's maands, waarvan de eerste na één jaar en de overige telkens na drie jaren dienst voor de geneesheeren, die in vasten dienst worden uitgezonden;

ééne verhooging van / 100 's maands na één jaar dienst, voor de geneesheeren die in tijdelijken dienst worden uitgezonden.

De aanvangsbezoldiging van de hierbedoelde geneesheeren zal worden vastgesteld met inachtneming van ervaring en diensttijd.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand, volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 31 December a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeeling van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld de plaats en de datum van geboorte.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 Dec. 1917 n. 282).

Scheikundige voor de Opiumfabriek in Ned.-Indië.

Ten behoeve van de fabriek der opiumregie te Batavia is de uitzending noodig van een scheikundige — bij voorkeur een scheikundig ingenieur — met uitgebreide fabriekservaring.

De bezoldiging bedraagt / 800 's maands, terwijl het vooruitzicht bestaat om, na gebleken geschiktheid, in 1919 als directeur aan het hoofd van genoemde fabriek te worden geplaatst op eene bezoldiging van / 900 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen elk van / 100 's maands.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich vóór den 31sten December 1917 bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. hun diploma's en bewijs of bewijzen van praktische ervaring;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de datum van geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken, dat de uit te zenden persoon lichamenlijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor landsrekening in de 1ste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, ten bedrage van / 1500;

c. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uit-

keering van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Ned.-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van / 250 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Ned.-Indië, tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Ned. Staatscourant van 1 Dec. 1917 no. 282).

Ingezonden.

Geachte Redactie,

Mag ik u verzoeken om een plaatsje voor het onderstaande? Bij voorbaat dank.

Met groote belangstelling en instemming las ik het artikel van Dixi in „Het Koloniaal Weekblad” van 13 December: „Wat kan en moet er gedaan worden in „het belang van de in Nederland studeerende Oostelingen?”

Hoe menigmaal zijn mij dergelijke gedachten door 't hoofd gegaan!

Ik heb vaak medelijden gevoeld met Oostersche jongelieden, die ik tegenkwam op straat — vreemdelingen meestal in dit land, waar zij juist welkome gasten behoorden te zijn.

Het komt mij voor, dat wij, vrouwen, hier de behulpzame hand kunnen reiken. Laten wij onze huiskamers openzetten voor die Inlandsche jongelieden, laat ons hen ontvangen met vriendelijke tegemoetkoming en belangstelling; wellicht is het ons gegeven te steunen, te helpen, te raden.

Ik ben bereid b.v. om de vier weken een avond een aantal jongelieden te ontvangen, de eenvoudige gezelligheid van onze huiskamer te bieden, met een kopje thee en een babbeltje, een spelletje of wat voorlezen.

Indien nog meerdere families daartoe genegen mochten zijn, zou het zóó geregeld kunnen worden, dat ieder om de zooveel weken een avond kreeg; de jongelui hadden dan elke week een avond, waarin zij zich in beschaafden, huiselijken, Hollandschen kring konden bewegen.

Het wil mij toeschijnen, dat zij op die wijze meer en spoediger inzicht zullen krijgen in het leven van Hollandsche gezinnen, en dat zij daar, in onze huiskamers, eerder zullen gevoelen den invloed van een beschaafd intérieur en van een „goede, trouwe, ontwikkelde huisvrouw en moeder”, dan onder uitsluitend mannelijke leiding en toezicht.

En dat niet alleen, maar ook denk ik, dat deze omgang velen straks zal afhouden van veel grofs en leelijks.

Wij vrouwen, die door jarenlang verblijf in Nederl.-Indië liefde hebben gekregen voor dat mooie zonneland, en als vanzelf daarmee sympathie voor de bewoners er van — al valt het soms niet gemakkelijk hen te begrijpen en na te voelen — laat ons de handen meenslaan en trachten op deze wijze iets te doen voor de eenzame zonen van dat volk, waarvan wij allen toch zoo menigmaal de hartelijke gastvrijheid, gulheid en vriendelijke hulp hebben ondervonden.

Wie instemt met dit voorstel en meehelpen wil, geve daarvan schriftelijk blijk, wij kunnen dan beraadslagen hoe verder te handelen.

D. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT—
VAN MAARSEVEEN.

Tasmanstraat 204, Den Haag.
14 December 1917.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die **VERHUIZEN**, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106

**Dames- en Heeren-
Mode Magazijnen.
Handschoenen.**

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

PELTERIJEN.

Alle onze Pelterijen met 10 pct. korting.

Ziet onze Etalages.

Fa M. & J. TOEMAN,

Telel. 2009. - DEN HAAG. - Spuistraat 67.
Het bekende adres voor Kantens en Festons.

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

Mantels, Mantelcostumes, Costumerokken.

Dames OVERHEMDEN, in gestreept en effen
van af f 2.95 tot f 6.75
Waschechte zijden BLOUSES, gemoest . . . f 5.90
COSTUMEROKKEN, prima coupe f 12.50

VAN RIJN & SCHILPEROORD

Meubelfabrikanten.

Anna van Buerenstraat 157 - Tel. H. 679
'S-GRAVENHAGE.

Des gewenscht worden alle soorten
Meubelen naar teekening vervaardigd.

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein No. 3. Telef. 9521.

Vanaf VRIJDAG 21 DECEMBER 1917,

No. 8 der Serie d'Or,

Vriendinnetje

naar het bekende Werk van
E. BRIEUX,

Lid der Comédie Française.

Gespeeld door bekende Parijsche Artisten.

MEERMALEN OPGEVOERD DOOR HET
KON. NEDERL. TOONEEL.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAT 17.
Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden
KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
 Telefoon ZUID 828.
OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOOPEND
 Zuster C. G. SOER,
 Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

DENS' Schoenenmagazijn
 SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.
 Filialen: Tilburg en 's-Hertogenbosch.
Groote sorteering
Avond- en Gelegenheid-Schoeisel

GIJF's Alcoholvrije Groc
MOSKOWA
 (Gedeponceerd).
 is verwarmend, smakelijk en zuiver.
 Vraagt Uwen winkelier en bij de
 fabrikanten Fa. GIJF & Co., Tel. H. 2962.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddag) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Handwerklessen.

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **leplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pens ons, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reijersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

MAS SAMSI, Leraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
 Telefoon 3213 DEN HAAG
 Levering van abonnementen op alle
 Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften
 en Modeplaten.
 ADVERTENTIE-BUREAU.
 Groote keuze Geïllustreerde Briefkaarten.
 LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen.
 (De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

Fa. A. & B. SCHMEINK
 Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200
 Fabrik van Chirurgische Instrumenten.
 Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen.
 Kunstledematen, Bandages, enz.

N.V. Inrichting voor Physische Therapie
„WINTERNITZ”

Johan v. Oldenbarneveltlaan 5 - Tel. Schev. 695
SCHEVENINGEN.

Alle Physische Hulpmiddelen: Waterbehandeling, haute Fréquence, Electrisch Viercellenbad, Lichtbad, Vibratie, Kunstzon, enz.

Nauheimer-, Wiesbadener-, Carlsbaderkuren.

UIT- en INWONENDE PATIËNTEN
 (ook rustbehoevenden, herstellenden en zenuwzieken).

Spreekuur van 9^{1/2}—10^{1/2}, des morgens.

J. H. W. VAN OPHUIJSEN, Zenuwarts,
 Gedel. Commissaris.

J. S. J. DE VRIES ROBLES, Arts,
 Geneesheer-Directeur.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ 180.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
 voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

C. HOYNG,
 Spuistraat 20-22 Den Haag.
 AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
 uitstekende handleiding om zich op
 huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
 VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
 LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
 ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
 Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco
 thuis bezorgd.

Vraagt Prijscourant. **Neemt Proef.**
 TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren) voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 's GRAVENHAGE. Tel. H. 1403
STEMMEN - VERHUREN - REPAREREEN

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.
KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 ARNHEM TELEFOON INTERC. No. 945.
Verhuizingen onder garantie.
Bergplaats voor Inboedels.

VAN VEEN's Bedden - Matrassenmagazijnen
Hartenstraat 14-18-20, Tel. Interc. 8399 N
Ceintuurbaan 354, Telefoon Zuid 6174.. AMSTERDAM
Aanbevolen Speciaalzaak
voor het
inrichten der **Slaapkamers**
LEVERINGEN DOOR HET GEHEELE LAND.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

AUG. SAVELKOUL.
INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.
Heerenkleeding naar Maat.
Batavia — Semarang — Soerabaya — Bandoeng
Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.
Vraagt den Geillustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeling.

C. P. MEIJS Lzn.,
Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652
FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen
Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Voor het winterseizoen ALLES op het gebied van
Warme Onderkleeding
voor Dames, Heeren en Kinderen.

**DIEREN-
TUIN**
Den Haag
Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore Benoordenhout 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.
Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegezonden.
De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbevisen worden dadelijk verstrekt.
Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht, Societeit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

Brengt een bezoek aan BOEATAN
Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafraichissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

**HUWELIJKS
UITZETTEN**
Tel. 2162. Zichtzendingen.
Voorhanden: LINNEN Damast Tafelgoed.
LINNEN Bedlakens en Sloopen.
LINNEN Handdoeken en Keukendoeken.
BERNARD DRABBE, Noordeinde 6 t/o de Plaats.

INRICHTING VOOR SPREEKONDERWIJS.
DEN HAAG, STATENLAAN 115.
Directrice: A. BRUGMA, Gemeente-spraakleerares te Den Haag.
Spreektijd 12½ — 1½ uur.
GENEZING VAN ALLE SPRAAKGEBREKEN.
Speciale behandeling van stotteren. Onderwijs in Lip-lezen voor dooven. Behandeling van Aphasiën.
GELEGENHEID TOT VAKOPLEIDING.
De prijzen worden berekend naar de omstandigheden.
Leerarens: Mej. A. BRUGMA; Mej. J. HARDERS, Gemeente-Spraakleerares; Mej. H. A. KROON; Mej. J. SCHOUTEN; Mej. D. ZEVENHUIZEN, Gemeente-Spraakleerares.

LAAT nu in Uw winterkleeding een foto maken met het speciaal daarvoor aanwezig zijnde
Winter-Decor.
Men zie de speciale Winter-Etalage.
Aanbevelend, **A. M. A. SUSAN,**
ALLEEN Regentesselaan 108, h. Regentessepl.
Telefoon 6757.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Een „BINTANG” Rijwiel is en blijft een waardevol geschenk
Rijwielmagazijn „BINTANG”,
Newtonplein 152 's-Gravenhage
Telefoon H 2357.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pCt. PANDBRIEVEN
tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 13.000.000.—.

Adverteeren doet verkoopen.